

Je geeft de werkelijkheid uit handen. Bidden tot een groot Geheim is altijd een monoloog

God is dood. Allang. Zeggen ze. Neemt niet weg dat we blijven geloven. Want we kunnen niet anders. Daarom hebben we God herdoopt tot Mysterie. Tot Geheim. Tot iets. Alleen de persoonlijke God, die lijkt dood te blijven.
Aflevering 22: Frits de Lange.

Peter Henk Steenhuis2 augustus 2006, 0:00

'Vlak voordat de dichter Hans Andreus overleed aan kanker schreef hij een 'Laatste gedicht'. Een magistraal gedicht, dat ik graag citeer om iets duidelijk te maken over bidden:

Laatste gedicht

Dit wordt het laatste gedicht wat ik schrijf,

nu het met mijn leven bijna is gedaan,

de scheppingsdrift me ook wat is vergaan

met letterlijk de kanker in mijn lijf,

en, Heer (ik spreek je toch maar weer zo aan,
ofschoon ik me nauwelijks daar iets bij voorstel,
maar ik praat liever tegen iemand aan
dan in de ruimte en zo is dit wel
de makkelijkste manier om wat te zeggen),
hoe moet het nu, waar blijf ik met dat licht
van mij, van jou, wanneer het vallen, weg in
het onverhoeds onnoemelijke begint?
Of is het dat jij me er een onverdicht
woord dat niet uitgesproken hoeft voor vindt?

Het gebed is de vitale kern van religie. Bidden is een vorm van
existeren, je binnenste buiten keren. En inderdaad, je bidt niet tot een
groot Geheim. Hans Andreus zegt dat hij zich bij God of Heer
nauwelijks iets voorstelt, misschien is hij gewend te spreken over God
als een groot Geheim, of als Iets, of staat God voor hem voor het
Licht.

Hoe dan ook, op het moment dat het menens wordt, en je je laatste
gedicht schrijft, en je gaat bidden, richt je je tot iemand. God wordt jij.
Betekent dit dat God iemand is? Nee. Het betekent wel dat bidden

dialogisch is. Wil zijn. Iemand die bidt, zoekt gehoor. Wil gehoord worden.”

Door Iemand, niet door een Geheim.

„Het kan wel een geheimzinnig iemand zijn. In de christelijke traditie roepen we de Drie-eenheid aan, de Drievuldigheid Gods, Vader, Zoon en Heilige Geest. Dat is eigenlijk een draak van een voorstelling. Het is een voorstelling die een eind maakt aan alle voorstelbaarheid. Het is een constructie van drie gestalten, die je telkens een ander gezicht van God laat zien. Je moet de Drie-eenheid wel een Ietsand noemen.”

Pardon? Een Ietsand?

„Voor mensen is het eenvoudig: er bestaan mensen, dieren, en dingen. Het goddelijke is alomvattend, is mens en ding tegelijk en meer dan dat. En is de relatie daartussen. De theologie heeft zich uitgeput in de beschrijving van de relaties binnen de Drie-eenheid. Een lyrisch loflied op liefde en gemeenschap, als je dat allemaal leest. Maar het maakt God ook weer onbegrijpelijk.

In het gesprek met de islam is de Drie-eenheid ook vaak de bottleneck. Moslims hebben een heel enkelvoudige voorstelling van Allah. En zij beschuldigen christenen ervan Jezus goddelijk te hebben gemaakt. Zij zien christenen dan ook vaak als tritheïsten, aanhangers van drie goden.

Ondanks de onmogelijkheid van de voorstelling hebben christenen de afgelopen eeuwen vastgehouden aan dit beeld. Dit geeft aan dat er een hardnekkige wil bestaat om God een geheim te laten zijn. Iets, en tegelijkertijd Iemand met wie je een persoonlijke verhouding kunt

hebben. De ongenaakbare Vader, de Zoon die een van ons wordt, de Geest als de liefdesband tussen beiden. Ontzagwekkend en intiem tegelijk. Wie de Drie-eenheid kent, laat het wel uit zijn hoofd van zijn gebed een verlanglijstje te maken, gericht aan een soort Sinterklaas.’’

Het gaat dus niet om de voorstelling van God als persoon, het gaat om de persoonlijke verhouding die je met die voorstelling zoekt.

„Precies.’’

Je zoekt die persoonlijke verhouding omdat je antwoord wilt.

„Nee. Je wilt gehoord worden.’’

Wie wil er nu gehoord worden als het antwoord niet ter zake doet?

„Antwoord is per kerende post een reactie. Daarom vind ik een smeekgebed ook een heel hachelijk soort gebed. Opnieuw Hans Andreus: ’hoe moet het nu, waar blijf ik met dat licht / van mij, van jou, wanneer het vallen, weg in / het onverhoeds onnoemelijke begint?’ Hij vraagt niet of de Heer hem van de kanker wil genezen. Hij wil iets anders.’’

Wat?

„In het gebed wil je de grenzen van je eigen leven overstijgen. Het invoegen in het grote geheel waarvan je deel uitmaakt. Andreus is bezorgd om het Licht. Daar spreekt hij God op aan. Waar het jou om gaat in het leven, dát moet verder, dat moet in goede handen zijn.’’

Als je kanker hebt, wil je je eigen leven toch ook in goede handen zien?

„Daar ben je toch wel nuchter in? Het gebed van Andreus staat lijnrecht tegenover het werk van Jomanda. Gebedsgenezing is een vorm van magie. Jij probeert de werkelijkheid naar je hand te zetten en je gebruikt God daarbij als instrument. Omgekeerd draagt Andreus de werkelijkheid over, geeft haar uit handen, en smeekt en bidt dat het goed komt met alles waar hij voor staat en wakker van ligt. Daar vraagt hij: 'Heer, hoe moet het nu, waar blijf ik met dat licht?' Dat is het einde van de magie.”

En na zo'n gebed hoop je rustig te worden.

„Niet in de zin van stoïcijns, onaangedaan, of onverstoort. Wie dat wil bereiken moet zichzelf heel veel geweld aandoen, zijn pijn onderdrukken, zijn gevoelens afsnijden.”

Wat dan, hoop je na zo'n gebed vrede te vinden?

„Niet in de zin van tevredenheid. Dat is te weinig, te egocentrisch ook. Je hoopt dat het goed komt met jou.”

Goed? Hij gaat dood.

„Maar hij levert zijn leven uit aan God, zet alle kaarten op dat 'onverdichte woord', dat hij zelf niet meer kan dichten. Wat voor stervensproces iemand ook meemaakt, uiteindelijk kan het moment komen dat hij zegt: het is goed zo. Laat God mijn onvoltooide leven maar voltooiën. Zoals Jezus zegt: In uw handen beveel ik mijn geest.”

Zou je die ervaring een antwoord kunnen noemen?

„Ja.”

En wie die ervaring niet deelachtig wordt, heeft geen antwoord op zijn gebed gekregen?

„Dat weet ik niet. Hij heeft in elk geval dat antwoord zo niet ondervonden. Maar is God niet groter dan onze ervaring?”